Serveixen de res, les enquestes?

GUILLEM RIAMBAU
PROFESSOR D'ECONOMIA A LA UB

Fa uns dies tots vam poder sentir com analistes i tertulians criticaven la manca d'encert de les enquestes sobre les eleccions nord-americanes, i fins i tot en qüestionaven la utilitat vistos els resultats. En aquest context, el dia 9 de novembre, al programa *Planta baixa* de TV3, Marina Garcés afirmava, fent-se eco d'aquest sentiment generalitzat, que les enquestes són part d'un "sistema de coneixement que falla sistemàticament", un sistema que, al "calcular i reduir a dada allò que passa [...] no ens diu res que s'acosti a la realitat". Finalment, deixava entendre que les ciències socials avui en dia són poc útils, ja que "hem reduït el coneixement al que és predictible". M'agradaria matisar aquestes afirmacions i explicar per què no s'ajusten del tot a la realitat.

En primer lloc: ¿van fallar, com s'ha afirmat contínuament els darrers dies, les enquestes americanes del 3-N? El dia abans de les eleccions el Projecte 538 (*projects.fivethirtyeight.com*), grup de referència en temes electorals als EUA, donava un 89% d'opcions a Biden, que ha estat finalment guanyador. Si filem més prim i mirem les prediccions estat a estat, podem veure que van errar només en dos d'un total de cinquanta (Florida i Carolina del Nord, on havien pronosticat erròniament una victòria de Biden). La solvència del pronòstic no és, doncs, qüestionable.

En segon lloc, amb independència de l'encert o desencert de les enquestes electorals, no podem reduir les ciències socials a només una de les seves branques d'anàlisi. Les enquestes electorals tenen molta presència als mitjans, són fàcils d'entendre i atractives perquè redueixen les incerteses sobre el futur. Però les ciències socials van molt més enllà: no busquen predir què passarà en el futur, sinó entendre, a través de l'observació, el comportament humà, els fenòmens socials i els mecanismes que hi ha al darrere. De la mateixa manera que no qüestionem la física com a ciència quan els meteoròlegs no encerten quin temps farà al Baix Ebre el cap de setmana, no podem desacreditar tot un camp de coneixement quan la realitat s'allunya d'unes prediccions concretes.

Finalment, les dades quantitatives (entre les quals, les provinents d'enquestes) són una eina fonamental per ajudar-nos a entendre la societat i les seves idiosincràsies. És evident que les enquestes no poden capturar la realitat en tota la seva complexitat, però són essencials per poder entendre comportaments i fenòmens que afecten grups nombrosos de persones, i per poder fer inferències sobre la població en general. Això darrer no es pot fer a partir de les entrevistes en profunditat o de treball etnogràfic, malgrat les inqüestionables virtuts d'aquests mètodes.

Les dades permeten orientar decisions polítiques que afecten grans col·lectius

L'anàlisi sistemàtica de dades pren especial valor perquè ens permet, de vegades, fer troballes que contradiuen els nostres apriorismes. A tall d'exemple, qui més qui menys tots tendim a valorar com a positiva la fortalesa del teixit associatiu en la nostra societat. Doncs bé: gràcies a la col·lecció sistemàtica de dades sobre associacionisme a l'Alemanya dels anys 30, Shanker Satyanath (Universitat de Nova York), Nico Voigtländer (Universitat de Califòrnia Los Angeles) i Hans-Joachim Voth (Universitat de Zuric) van mostrar en un estudi del 2017 com l'ascens del nazisme s'havia produït precisament allà on el teixit associatiu era més dens. Sense negar les virtuts d'un teixit associatiu fort, estudis d'aquesta índole ens permeten entendre la complexitat de la nostra societat i tenir eines per poder fer front al reptes que se'ns plantegen avui en dia.

Més a prop nostre, un recent (i magnífic) estudi de Sheila González i Xavier Bonal (ambdós de la Universitat Autònoma de Barcelona) fet a base de milers d'enquestes per tot el Principat, ens ha permès entendre fins a quin punt el tancament de les escoles ha suposat un greuge per als infants i joves, i, molt en particular, per a aquells que pertanyen a famílies en situació de més vulnerabilitat social. En particular, aquest estudi és especialment valuós perquè ens permet mesurar, a nivell general de tot el país, la magnitud de l'impacte del confinament en l'aprenentatge, i conèixer quins mecanismes el poden agreujar o suavitzar.

GETTY

És cert que hi haurà qui trobi, amb raó, que una part d'aquests resultats són obvis, però més enllà dels grans titulars, les dades ens aporten informació per orientar les decisions polítiques que afecten grans col·lectius, reduint així els biaixos i la potencial arbitrarietat derivats de la presa de decisions basada en la intuïció. Els mètodes quantitatius són especialment útils per dissenyar polítiques públiques, i en particular les que intenten corregir desigualtats (com en el cas esmentat de l'àmbit educatiu), ja que ens ajuden a precisar l'impacte de les diferents opcions que hi pugui haver sobre la taula. Qui està disposat a renunciar a aquest potencial?

Teocràcies i teocràcies

MÓNICA GARCÍA PRIETO
PERIODISTA

Costa entendre per què per a Occident hi ha dictadures bones i dictadures dolentes, o teocràcies amigues i teocràcies enemigues, però els deutes geoestratègics poden arribar a ser inescrutables. És el cas de l'Aràbia Saudita i l'Iran, en guerra freda permanent pel control del món musulmà. El primer, soci privilegiat dels Estats Units, lidera el bloc sunnita, i els segons, l'arc xiïta. L'amarga competició d'aquestes dues forces és capaç d'obrar els miracles més insospitats, com l'acostament israelià a Riad, però el funcionament intern dels seus règims dictatorials resulta, de vegades, tossudament similar.

Tot i la mala imatge internacional, el règim de Teheran és incomparablement més liberal que el seu antagonista saudita. Les dones estudien, voten, condueixen, exerceixen i fins i tot protesten pels carrers, mentre que al regne saudita són eternes menors d'edat. Tots dos comparteixen, això sí, una desmesurada afició per empresonar qualsevol persona que faci olor d'oposició.

Aquesta setmana la professora universitària britànico-australiana Kylie Moore-Gilbert va ser alliberada després de passar 804 dies en una presó iraniana, condemnada a 10 anys per espionatge. Gilbert va ser intercanviada per tres iranians descrits amablement pel règim dels aiatol·làs com a "activistes econòmics iranians". En realitat, es tracta de tres individus connectats a un intent d'atemptat amb explosius esdevingut a Tailàndia el 2012, que, segons Bangkok, estava destinat a matar diplomàtics israelians. Un d'ells va ser condemnat a cadena perpètua, un altre a 15 anys de presó. Austràlia no ha volgut pronunciar-se sobre el polèmic intercanvi, però la premsa tailandesa indica que els iranians van abandonar Bangkok a bord d'un avió d'una empresa de seguretat australiana.

Moore-Gilbert es va cansar de reivindicar la seva innocència en els gairebé tres anys que va passar a la presó. El seu estatus de presonera política, o d'ostatge geoestratègic, resultava tan indignant com el fet que un país pugui detenir un estranger sense una raó ferma per utilitzar-lo com a moneda de canvi. Però no es pot demanar a la teocràcia iraniana que respecti els drets més bàsics ni un comportament lògic, com tampoc se li pot demanar a l'Aràbia Saudita, aquest aliat occidental capaç d'esquarterar periodistes en territori estranger amb total impunitat i, al mateix temps, vendre una imatge de progrés liberal comprada pels periodistes de mig món.

Costa entendre per què per a Occident hi ha dictadures bones i dictadures dolentes

Al país de MBS –el príncep esquarterador, futur hereu del regne– les suposades llibertats que anaven adquirint les dones es van quedar al titular. Serveixi com a exemple el cas de Loujain al Hathloul, una de les cares més conegudes de la campanya que va forçar el règim a permetre que les dones prenguessin el volant i una valenta activista que va arribar a ser nominada candidata al premi Nobel de la pau. El retrògrad regne no perdona tals atreviments: Al Hathloul va ser detinguda fa tres anys acusada d'espionatge i de parlar amb periodistes i diplomàtics estrangers, i dimecres el seu cas va ser transferit al Tribunal Criminal Especialitzat, creat el 2008 per jutjar crims de terrorisme, davant el profund malestar de familiars i activistes, que temen que l'òrgan judicial afegeixi nous càrrecs al seu cas.

El cas de Loujain podria ser una prova de foc per al mandat de Joe Biden. El seu rostre empapera espais públics a Washington gràcies a la tasca d'activistes. Nou senadors demòcrates, al costat del republicà Marco Rubio, han exigit l'alliberament de l'activista així com d'altres dones en la mateixa situació, però la prioritat de Washington és ara reprendre el pacte nuclear amb l'Iran per desactivar aquesta amenaça. Resulta improbable que els drets humans siguin una raó per trencar relacions diplomàtiques, tot i que puguin ser instrumentalitzats per desfermar guerres en nom seu. La hipocresia ja no és un defecte, és una simple característica de la diplomàcia internacional.

Joan Pau II, el 'Papa dolent' a l'ombra dels escàndols

FRÉDÉRIC MARTEL
PERIODISTA, AUTOR DE 'SODOMA, ENQUÊTE AU COEUR DU VATICAN'

La Nona Ora és una famosa escultura de l'artista italià Maurizio Cattelan. S'hi veu el papa Joan Pau II abatut per un meteorit. La controvertida obra mostra el Sant Pare aixafat pels pecats del món. Aquesta imatge em persegueix d'ençà que, fa un parell de setmanes, es van començar a acumular casos contra Joan Pau II, que posaven en dubte el seu pontificat i, potser, el seu llegat.

El 10 de novembre, a TVN24, un canal de televisió polonès, un documental de Marcin Gutowski, *Don Stanislao*, va provocar una immensa commoció al país. S'hi denunciava l'assistent personal de Joan Pau II, Stanislaw Dziwisz, avui cardenal, per haver contribuït a "encobrir" nombrosos casos d'abusos sexuals arreu del món. Milions de polonesos es van indignar amb aquestes revelacions que mostren el cantó fosc del *seu* papa.

L'endemà de l'emissió, l'arquebisbe Luigi Ventura, nunci a París, fou acusat per sis joves, testimonis a l'audiència, d'agressió sexual. El fiscal francès ha sol·licitat una pena de presó condicional de deu mesos (es dictarà sentència al desembre). El mateix dia, el Vaticà publicava el ja famós informe McCarrick, que porta el nom del cèlebre cardenal estatunidenc acusat d'abús sexual a nens i seminaristes. L'informe assenyala directament el pontificat de Joan Pau II per haver contribuït al *laissez faire* en relació al cardenal abusador, i el nom de Stanislaw Dziwisz hi apareix citat 45 cops.

Ens arriben nous escàndols i tots ens remeten directament a l'entorn immediat de l'antic Papa

Després d'haver estat oficialment testimoni en el judici de Ventura a París, d'haver estat àmpliament citat en el documental de TVN24 i havent descrit el funcionament del Vaticà als casos McCarrick, Karadima (a Xile) i Marcial Maciel (a Mèxic), tinc la impressió que el meu llibre *Sodoma*, sobre l'homosexualitat al Vaticà, ha estat a la fi –i malauradament– magistralment confirmat. Crec que puc dir que aquests diferents casos estan relacionats.

Tots ens remeten, per desgràcia, directament a l'entorn immediat de Joan Pau II. Stanislaw Dziwisz va ser, durant dècades, el seu col·laborador més proper. El cardenal Angelo Sodano va ser clau en els nomenaments de Luigi Ventura a Xile (hi va ser abans que a París) i de McCarrick a Washington. I Dziwisz i Sodano van ser els braços drets de Joan Pau II, avui, torçats.

Durant molt temps, la parella política formada per Dziwisz i Sodano ha estat assenyalada per la premsa, per víctimes d'abús sexual, per investigacions judicials i per escriptors, inclòs jo, com els "dolents" de la història del Vaticà durant els 90 i els 2000. En desenes de judicis, inclosos els relacionats amb els escàndols de Xile, Mèxic, els Estats Units, Irlanda, França i Àustria, s'han citat els seus noms. Altres figures pròximes a Joan Pau II, com el cardenal colombià Alfonso López Trujillo, gran consumidor de prostituts i seminaristes, el cardenal italià homòfil Agostino Casaroli, el cardenal francès Roger Etchegaray (molt centrat en els joves) i molts d'altres, també han aparegut a la premsa. El cardenal Joseph Ratzinger, futur papa Benet XVI, també ha rebut crítiques en relació a alguns d'aquests casos, ja que va estar durant molt de temps a càrrec, quan era al capdavant de la Congregació per a la Doctrina de la Fe, dels casos d'abusos sexuals. Pel que fa a monsenyor Viganò, exnunci als Estats Units, que va denunciar el papa Francesc i el cardenal McCarrick, ara ell mateix és acusat de ser "de l'ala dreta", homòfil i responsable de l'"encobriment" nord-americà. El caçador caçat!

La qüestió va més enllà de responsabilitats col·lectives o individuals: va sobre el llegat de Joan Pau II. És cert que el seu entorn va ser informat de desenes de casos d'abús sexual i va participar en l'"encobriment" dels escàndols. Hi ha moltes raons per a això: fallar a la veritat en nom de la protecció de la institució; no voler-hi veure per tapar un finançament opac (provat en els casos McCarrick i Marcial Maciel); la lluita ideològica contra el comunisme i la teologia de l'alliberament (comprovada en els casos de Maciel, Karadima i López Trujillo); clericalisme i la seva cultura del secret (al cor de l'assumpte McCarrick); dubte recurrent sobre el que es va presentar com mers rumors; corrupció política i financera generalitzada, i, per descomptat, les xarxes homosexuals tan dominants al Vaticà sota el pontificat de Joan Pau II.

Però hi ha una cosa pitjor. Avui se senten veus que demanen ni més ni menys que la *descanonització* de Joan Pau II. A Mèxic, Xile, però també als Estats Units i a França, molts creuen que el *papa dolent* va ser còmplice de desenes de casos d'abús sexual infantil.

Jo no seria tan taxatiu. No hi ha evidència, a hores d'ara, que Joan Pau II fos conscient del comportament de McCarrick, de les perversions malvades de Marcial Maciel, dels prostituts de López Trujillo o dels gustos espantosos de Fernando Karadima. Més aviat l'informe McCarrick tendeix a salvar-lo. I, personalment, sempre he pensat que Joan Pau II estava malalt des dels anys noranta, que ja no manejava l'actualitat i que aviat va perdre el control del Vaticà, abandonat en mans de Sodano i Dziwisz.

Per això és important, mentre aquests dos cardenals estiguin vius, que siguin processats i que es dugui a terme un judici al Vaticà perquè tinguin l'oportunitat d'explicar els seus silencis, les seves negacions o la seva complicitat en desenes de casos d'abús sexual. No vull dir aquí que siguin culpables perquè ningú ho sap. Però que tinguin l'oportunitat de parlar i explicar-se és l'última oportunitat per salvar Joan Pau II i evitar que es converteixi durant molt temps en el *papa dolent*. Si guarden silenci, si es neguen a cooperar en les investigacions i els casos en curs, corren el risc d'emportar-se amb ells sant Joan Pau II. Que romandrà per sempre aixafat sota els pecats del món. I perdrà la seva santedat.

Se senten veus que demanen ni més ni menys que la 'descanonització' de Joan Pau II. Jo no seria tan taxatiu

CARTES I MISSATGES

Sostenibilitat lenta

La retòrica de la sostenibilitat és molt popular avui en dia. Ens demanen que apostem per modes de transport verd amb missatges de to amable i esperançador. Però fer-ho no és fàcil. Visc a Barcelona i sovint em moc en bicicleta. Tots els que optem per la mobilitat activa patim, cada dia, un recorregut caòtic a causa dels semàfors per a bicicletes. No segueixen cap ordre i es porten la contrària, de manera que semblen llums nadalenques. La contínua interrupció del ritme fa que respectar-los sigui exasperant. Avui m'ha avançat el mateix grup de *runners* dues vegades! Això sí, saltar-se un semàfor val 200 €. Si volen que siguem sostenibles, no podrien fer-ho més fàcil?

FERRAN GONZÁLEZ I PIÑOL
BARCELONA

No a la violència contra les dones

La violència contra les dones té un abast i una dimensió dels quals moltes vegades no som conscients, ja que afecta també el desenvolupament integral dels infants que la viuen. En aquest cas, moltes mares suporten el maltractament físic, econòmic, social i emocional que pateixen amb la finalitat de mantenir el nucli familiar unit. Aprofito aquest diari per animar tots els ciutadans a ser més creatius i unir esforços per eliminar les violències contra les dones, una pràctica que no entén d'ètnia, religió, ideologia, cultura o professió. Tal com va dir Michelle Bachelet: "La violència contra la dona en totes les seves formes és una violació dels drets humans". M'agradaria felicitar també les meves companyes i companys de la comissió d'igualtat de la Fundació Resilis per la feina que fan a favor de la igualtat entre les treballadores i els treballadors.

CHEJ AYAD KERRUM
SILS

Debat sobre llengües a TVE

Al programa *"¿Quién educa a quién?"*, emès per La 1 el 23 de novembre, van fer un debat molt interessant sobre els aspectes més rellevants de la nova llei d'educació i, concretament, sobre el tema de les llengües. *"¿Está en peligro el futuro del español como lengua común?"*, deia el rètol que hi havia al plató de l'estudi. S'hi va poder sentir una visió força plural per part dels participants en l'esmentat debat.

La nota de *color* la va aportar, al meu entendre, la periodista catalana Anna Grau, que es va autoproclamar com a "no nacionalista" i defensora del "bilingüisme", i, a continuació, es va dedicar a criticar molt durament el nacionalisme i la política lingüística catalanes. El problema, però, és que, després, la senyora Grau, sorprenentment (o no?), es va quedar del tot muda després de sentir com un jove estudiant feia acusacions tan injustes i falses –del tot demostrable– com aquestes: *"Vas a Cataluña en un establecimiento y hablas en castellano, y no te atienden"*.

Crec que aquesta mena d'"anacionalismes" i de "bilingüismes" són una mica estranys i hipòcrites, i, sobretot, molt poc creïbles, perquè pregonen una cosa, defensar dues llengües per igual, i, en canvi, a l'hora de la veritat, fan una cosa ben diferent, defensar-ne molt més una que l'altra.

JOSEP VILÀ BATLLE
OLESA DE MONTSERRAT

Gràcies, TMB

Vull agrair a TMB la compensació que està donant per les T-Jove que els universitaris no hem pogut utilitzar a causa de la pandèmia. Tendim a queixar-nos quan les empreses fan les coses malament, i així ho hem de fer, però gairebé mai les felicitem quan les fan bé. Per això, per un cop volia donar les gràcies per fer una acció de compensació com aquesta als usuaris del Transport Metropolità de Barcelona.

ALBA ROMEU
TORRELLES DE LLOBREGAT

Les cartes enviades pels lectors han de tenir un màxim de 1.000 caràcters. El diari es reserva el dret de resumir-les. Els seus autors hi han de fer constar nom i cognoms, adreça postal i electrònica, número de carnet d'identitat i un telèfon de contacte. Les cartes no es respondran.

Podeu expressar-vos al diari a través de la web www.ara.cat, i per les següents vies:
@diariARA facebook.com/diariARA @ cartes@ara.cat Carrer Diputació, 119, 08015, Barcelona Fe d'errades: opinio@ara.cat